

ISTORIA – DISCIPLINĂ CU UN PROFUND CARACTER FORMATIV

de N. AL. MISCHIE

„Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu și-ar cunoaște părinții și se simte străin în lume? Fără îndoială că așa ar fi tovarăși. Iată de ce noi avem datoria să cunoaștem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru, Avem un trecut cu care ne putem mândri. În condiții grele, poporul nostru și-a păstrat ființa națională. În această parte a lumii, a fost un factor de progres și civilizație“.¹

Acest impresionant mesaj transmis de secretarul general al P.C.R. tuturor celor care se ocupă cu predarea istoriei, precum și celor cărora li se face acest minunat apel de a și-o însuși, de a o interpreta just, cunoscând prin mijlocirea istoriei lupta maselor populare pentru libertate și dreptate socială, pentru apărarea în decursul multimilenarului timp a ființei noastre naționale și a neatirării, asigurarea progresului și civilizației de care se bucură astăzi, o constituie pentru noi an de an, punctul de plecare, în abordarea semnificației deosebite pe care o are cunoașterea istoriei patriei, a istoriei universale în al cărei context se cere a fi asimilată de tînăra generație.

O asemenea viziune asupra necesității cunoașterii istoriei formulată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în timpul Consfătuirii de lucru cu activul de partid din județul Argeș, ne determină pe noi cei care avem înalta misiune încredințată de partid, de a face cunoscută în rindurile tineretului și al oamenilor muncii, a pilduitoarelor fapte de eroism săvîrșite de poporul român pe parcursul evoluției sale, ne obligă să determinăm tînăra generație să-și însușească aceste mari virtuți ale trecutului și să se ridice și ei astăzi la mărimea faptelor trecute săvîrșind minunate fapte de eroism, de eroism nou, specific con-

struirii socialismului multilateral dezvoltat pe teritoriul României contemporane.

Aceasta înseamnă că prin restructurarea modului nostru de a acționa să asigurăm nu numai popularizarea istoriei poporului român, a principalelor momente din aceasta, ci să asigurăm înțelegerea și interpretarea justă a evenimentelor ce au avut loc, a rolului jucat de acestea în evoluția societății românești. Sintem chemați să educăm sentimentele de admirație ale tinerei generații, față de greutățile, dificultățile pe care le-au întâmpinat permanent locuitorii din acest spațiu carpato-danubiano-pontic ca și cei de pretutindeni, să înțeleagă eforturile depuse pentru întâmpinarea acestor greutăți în vederea asigurării progresului de la o orînduire la alta, să cultivăm respectul față de bunurile materiale și spirituale înregistrate precum și obligativitatea apărării acestora cu strășnicie. Să le cultivăm încrederea în puterea omului de a cunoaște și stăpîni natura și societatea, conform scopurilor și intereselor sale.

Pentru toate acestea este necesar să fie : „ridicat spiritul de răspundere și rolul cadrelor didactice în formarea politico-ideologică a elevilor“,² indicație, care ne obligă la abordarea unei noi metodologii, a unor noi practici, menite să sporească funcțiile educative ale istoriei și să determine transformarea acesteia într-o știință care să asigure creșterea și educarea noilor generații, în spiritul comunismului, a documentelor de partid. Înseamnă a ajuta aceste generații să cunoască marile realizări ale științei, specifice celei de-a II-a jumătăți a secolului XX, să-i formăm ca specialiști cu o temeinică pregătire științifică, deplini conștienți de misiunea lor socială, care să ducă pe „mai departe făclia progresului, devenind continuatori, dispuși oricînd să facă orice sacrificiu pentru marea operă de construire a socialismului și comunismului în România“,³ să nu admitem strecurarea în modul de acțiune al acestora, în conștiința lor, a unor concepții retrograde, nepartinice, ca rezultat al neînțelegerii din lipsa de explicație corectă a unor noțiuni istorice sau politice.

Istoria, căreia încă din trecut i s-a atribuit însușirea de a fi „învățătorul vieții“, constituie un element esențial în formarea spiritualității poporului nostru, motiv pentru care niciodată nu trebuie să scadă interesul pentru cunoașterea istoriei, disciplină ce oferă în cea mai mare măsură cunoașterea propriului popor, a tradițiilor de luptă pentru libertate socială și independență națională, a creației culturale și artistice, a eforturilor

prezente ale poporului de a se ridica pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație.

Istoria, spunea Nicolae Bălcescu „este cea dintîi carte a unei nații. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul. O nație fără istorie este un popor încă barbar și vai de acel popor care și-a pierdut religia suvenirilor“.⁴

Iată deci cu cîtă acuitate se pune problema cunoașterii istoriei naționale, la jumătatea secolului al XIX-lea, cînd atît la noi cît și în alte ținuturi ale Europei se desfășura o susținută luptă pentru formarea de state naționale, iar istoria era folosită ca argument pentru susținerea drepturilor la existență, la afirmarea ființei naționale. Poate că aceleași convingeri și sentimente l-au determinat pe Mihail Kogălniceanu să afirme în 1843 la deschiderea cursurilor la Academia Mihăileană că : „Istoria este măsura sau metrul prin care se poate ști dacă un popor propășează“. Trăgînd totodată concluzia că : „Trebuința istoriei ne este neapărată chiar pentru ocrotirea driturilor noastre“.⁵

Și Gheorghe Barițiu evidenția în 1845, în paginile „Gazelei Transilvaniei“ rolul mare pe care îl are istoria, în formarea omului, în educarea și instruirea tinerei generații : „Prețul și folosul istoriei este atît de prisos a vrea să-l spui prin cuvinte, pe cît e de prisos, a voi să arăți că razele și căldura soarelui sînt neapărat trebuincioase și folositoare“.⁶ Iată de ce prin acțiunile educative trebuie să arătăm tineretului, cum istoria ne înfățișează modul în care a apărut și s-a dezvoltat societatea omenească, cum au apărut și dispărut unele popoare, de-a lungul timpului, care au jucat un rol important în asigurarea mersului înainte al societății, sau dimpotrivă piedicile puse în calea evoluției de către unele popoare, piedici ce uneori au făcut să coste scump umanitatea sau să întîrzie progresul unor națiuni.

Astăzi istoria constituie disciplina care ne ajută în mai mare măsură ca oricare altă știință, să cunoaștem legile obiective care guvernează societatea, să acționăm cu simț de răspundere pentru progresul ei, pentru perfecționarea societății românești, să cunoaștem mai bine relațiile dintre ele, dintre statele și națiunile lumii și să facem totul pentru ca prin întreaga noastră activitate, să asigurăm conlucrarea pașnică dintre toate popoarele lumii.

Istoria ne ajută să cunoaștem lupta seculară a poporului nostru pentru o viață de stat liberă și independentă, marile figuri de voievozi, cum au fost Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hune-

doara, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș sau Mihai Viteazul, care au știut să folosească cu dibăcie în raporturile cu celelalte state europene, atât arta diplomației, buna înțelegere în raporturile de vecinătate, cât și sabia atunci când s-a pus problema apărării, demnității lor și a hotarelor țării. Este neasemuit de important să se rețină faptul că mulți dintre acești domnitori destoinici, precum Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, s-au dovedit a fi nu numai apărători ai propriilor țări, ci și ai statelor vecine și chiar ai Europei, dacă ne referim la ajutorul dat de Mircea cel Bătrîn sîrbilor și popoarelor din Balcani la Cîmpia Mierlei, sau la acțiunile lui Mihai Viteazul care arăta împăratului Rudolf al II-lea că poziția țărilor române este în avantajul creștinătății „în ce loc sînt tot norocul creștinătății iaste“, el fiind „bastele (bastioanele) și apărătura a toate creștinătatea“.

Nu poate să nu trezească în mintea și sufletele oamenilor sentimente de deplină admirație și mîndrie față de trecutul nostru glorios de luptă, faptul că înseși puterile europene și conducătorii de state, oameni politici sau cronicari, își afirmau în acele timpuri crîncene, respectul și stima față de voievozii români. Cred că sînt destul de edificatoare în acest sens chiar și numai relațiile cronicarului polonez J. Dlugos, care uimit de calitățile ostășești ale lui Ștefan cel Mare, în bătălia de la Podul Înalt, dar mai ales de modul în care acesta a reușit să-și conducă micuța sa oaste, cu atîta dibăcie, încît să înfrîngă pe turci, trăgea concluzia, că Ștefan cel Mare „este cel mai vrednic să i se încredințeze funcția de comandant și conducător, contra turcilor“. „O bărbat minunat, cu nimic mai prejos decît comandanții eroici de care atît ne mirăm“. Deosebit de interesantă, pentru a trezi sentimente de admirație în mințile oamenilor este și motivația, pentru care cronicarul polonez își exprimă admirația față de voevodul moldovean, deoarece „ceilalți regi și principii catolici își petrec timpul numai în trîndăvii sau în războaie civile“.⁷

Este necesar în același timp ca prin mijlocirea istoriei, să educăm tînăra generație în primul rînd în direcția înțelegerii profunde a ceea ce a însemnat lupta pentru victoria revoluției socialiste în țara noastră, cu cîtă abnegație au muncit generații de-a rîndul pentru a asigura edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Cunoașterea istoriei patriei, — spunea prof. univ. Ștefan Ștefănescu — nu atît prin date cronologice seci ci mai ales prin

spiritul ei, face să crească conștiința tineretului, ceea ce a însemnat poporul român în trecut, să fie tot în mai mare măsură conștient de ce este și realizează în prezent și să întrevadă de pe pista construcției socialiste azi ce poate fi în viitor".⁸

N O T E

- ¹ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș, cu prilejul vizitei conducătorilor de partid și de stat, 12 iunie 1966, în Op. cit., vol. I, p. 433.
- ² Nicolae Ceaușescu, Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, 6 iulie, 1971, în Op. cit., vol. 6, p. 193.
- ³ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Conferința națională a cadrelor didactice, 7 februarie 1969, în Op. cit., p. 885—886.
- ⁴ Carol Roman, Un univers într-o carte, volumul VI, Editura Politică, Buc., 1976, p. 6.
- ⁵ Idem, p. 7.
- ⁶ Idem, p. 8.
- ⁷ Ian Dlugos, Despre Ștefan cel Mare, Istoria veche și medie a României, autori Pompiliu Theodor și Cîmpeanu Ion, Ed. didactică și ped., Buc., 1978, p. 66.
- ⁸ Ștefan Ștefănescu, Rolul formativ al istoriei, în „Forum“, nr. 7., anul XVIII, iulie, 1976.